

Reformen av den grundläggande konstundervisningen

Erfarenheter av grundläggande konstundervisning – resultaten av hörandet av barn och unga

Eero Karjalainen, undervisnings- och kulturministeriet

Helsingfors 2024

Innehåll

1	Inledning: Vad, varför, för vem?.....	3
2	Genomförande: Frågornas karaktär & tidpunkten för enkäten.....	5
3	Resultat	6
4	Fråge- och temaspecifik analys	8
4.1	Betydelsen av att utöva konst	8
4.2	Utvecklandet av de egna färdigheterna.....	11
4.3	Kännedomen om konststarten	13
4.4	Socialt umgänge	14
4.5	Tillgänglighet	15
5	Slutsatser och fortsättning	17
	Bilaga 1. Frågor.....	19
	Bilaga 2. Meddelande till vårdnadshavare och familjer	23

1 Inledning: Vad, varför, för vem?

Som ett led i arbetet med att revidera lagstiftningen om grundläggande konstundervisning ville man höra barn och ungdomar som deltar i grundläggande konstundervisning, eftersom största delen av deltagarna hör till dessa åldersgrupper. De barn och ungdomar som deltar i grundläggande konstundervisning har erfarenhetsbaserad kunskap, som man ville beakta i arbetet med att revidera lagstiftningen. Inom ramen för denna datainsamling utgör barn och unga en på förhand definierad och avgränsad specialgrupp.¹

På allmän nivå ska barn och unga höras och involveras i sådana lagberedningsprojekt som berör dem indirekt eller direkt. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (60/1991) ska ett barn tillförsäkras rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet.

När barn och unga involveras i lagberedning är det centrala att klart berätta vad deras åsikter kommer att användas till och på vilken grund (Justitieministeriet 2023).² Denna regel kan anses vara riktgivande även för denna enkät: Strävan har varit att formulera frågorna så att man oberoende av svarssätt och åldersgrupp kan redogöra så noggrant som möjligt för sina egna åsikter om och erfarenheter av deltagande i grundläggande konstundervisning. I följebrevet till enkäten förklarades dessutom tydligt för den svarande, hens eventuella vårdnadshavare samt utbildningsanordnaren

¹ Jfr också Ilmola-Sheppard m.fl.
https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/7424/Arts_equal_tasa-arvo_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

² <https://oikeusministerio.fi/sv/-/barns-och-ungas-rost-ska-horas-praktiska-verktyg-for-beredare>

varför enkäten genomförs och vad informationen från den kommer att användas för.

Avsikten är att den information som insamlats med hjälp av enkäten och analysen av den ska fungera som en informationskälla för den arbetsgrupp som bereder reformen av lagstiftningen om grundläggande konstundervisning. Som stöd för arbetsgruppens arbete ville man inom ramen för denna datainsamling få högklassig information om särskilt hur deltagandet i grundläggande konstundervisning och utövandet av konst påverkar barn och unga.

Den insamlade informationen täcker inte heller alla språk-, ort- och konststartsspecifika drag fullständigt. Utifrån resultaten kan man alltså få en övergripande bild av det aktuella urvalets åsikter om vilken betydelse utövandet av konst³ och deltagandet i grundläggande konstundervisning skapar, upprätthåller och utvecklar hos dem som svarade.

I skrivande stund finns det glädjande mycket färsk information om vilken betydelse utövandet av konst har eftersom Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland⁴ och Sivistysliitto Kansalaisfoorumi⁵ har publicerat egna undersökningar och rapporter om de upplevda effekterna av kulturhobbyer.

³ I enkätens frågeställning samt analys förstås grundläggande konstundervisning både som utbildning och som hobby (se också referens 4, Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland 2024, 7).

⁴ I sin enkät fokuserade Förbundet för grundläggande konstundervisning på barn och unga som deltar i grundläggande konstundervisning. Se <https://artsedu.fi/2024/10/verkkojulkaisu-ladattavissa-kulttuuriharrastamisen-koetut-vaikutukset-selvityraportti-taiteen-perusopetus/>.

⁵ Se https://kansalaisfoorumi.fi/wp-content/uploads/kulttuuriharrastamisen_koetut_vaikutukset_2024_selvitys.pdf

2 Genomförande: Frågornas karaktär & tidpunkten för enkäten

Materialet utformades under försommaren 2024. Enkäten utarbetades av undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med Utbildningsstyrelsen. Enkätresultaten analyserades vid undervisnings- och kulturministeriet. Frågorna⁶ ställdes och kunde besvaras på finska, svenska eller engelska. Enkäten var uppbyggd så att det var möjligt att besvara den på antingen individ- eller gruppnivå. Enkäten delades ut direkt till läroanstalterna, där den i huvudsak besvarades under lärarens ledning.

Syftet med enkäten var att samla in information om barns och ungas erfarenheter av deltagande i grundläggande konstundervisning. För att garantera tydligheten efterfrågades betydelsen av att utöva konst på basis av individens och/eller gruppens erfarenheter.

Enkäten låg ute på webben 22 april–7 juni 2024 i form av ett Webropol-formulär. För distributionen av enkäten utarbetades ett följebrev till vårdnadshavare och utbildningsanordnare.⁷ Dessutom producerades en videopresentation, där det berättades tydligt för dem som svarade varför de är med och vad den information som de lämnar kommer att användas för. Enkäten var helt anonym.

Enkätens åldersgrupper – 7–11 år, 12–15 år, 16–29 år – fastställdes ungefärligen utifrån årskurs och ungdomslagens åldersdefinition (Ungdomslagen 1285/2016). En väsentlig sak när åldersgrupperna fastställdes ansågs vara enhetliga svarssätt och därigenom noggrann gruppering av resultaten i respektive kohort.

⁶ Enkätfrågorna, se bilaga 1.

⁷ Se Bilaga 2.

3 Resultat

Enkäten besvarades av 354 undervisningsgrupper före svarstidens utgång. 328 grupper noterade antalet elever i den grupp som besvarade enkäten, och utifrån detta kan man konstatera att enkäten nådde indirekt 2168 elever.

En del utbildningsanordnare och lärare hade flera elevgrupper att besvara enkäten, så man torde kunna anta att det finns vissa enstaka överlappningar i fråga om elevantalet. Dessutom noterade inte alla som svarade storleken på den elevgrupp som besvarade enkäten (se ovan).

Av de noterade elevantalen företrädde 28 procent individuell undervisning eller en enkät som eleven fyllt i ensam. I denna grupp fanns ingen betydande spridning med avseende på åldersgrupperna. Svaren kan alltså inte betraktas som 2168 individers svar, utan i tolkningen måste man beakta att gruppstorlekarna varierar samt inverkan av att eleverna svarade i grupp på svarssättet och dess eventuella förändring (jämfört med om eleverna svarat enskilt utan lärarens hjälp eller närvaro).

Den grupp som besvarade enkäten varierade stort i de olika landskapen, så att Nyland precis som man kunde anta stod för största delen av svaren, ungefär en fjärdedel (25,1 procent). Från såväl Birkaland som Norra Savolax noterades också fler svar än medeltalet (18,6 procent i vardera landskapet). Från Kajanaland, Mellersta Österbotten och Södra Karelen kom inte ett enda svar.

Svar noterades från varje konststart inom den grundläggande konstundervisningen. Svaren gavs i huvudsak på finska, det kom bara några svar på svenska och engelska (se tabell 1).

Tabell 1. Svaren enligt språkgrupp

Språk	Finska	Svenska	Engelska	Sammanlagt
Antal	347	5	2	354

Överlag kan enkätens täckning anses vara god, även om man vad orten, undervisningsspråket eller konstarterna beträffar eventuellt kunde ha strävat efter att nå en flerstämmigare grupp svarande med hjälp av noggrannare inriktning.

4 Fråge- och temaspecifik analys

I denna analys har resultaten indelats på två grunder. För det första ha resultaten analyserats utifrån åldersgruppen för att säkerställa att skillnaderna i svarssätt beaktas. Dessutom kan undervisningens innehåll och undervisningsmetoderna samt svarssätten antas vara beroende av framför allt den åldersgrupp som deltar i undervisningen. Dessutom var de svarandes fördelning enligt åldersgrupp någotsånär jämn i urvalet, så att den största åldersgruppen var 12–15-åringar (44 procent), en tredjedel av dem som svarade var 7–11-åringar (33 procent) och en fjärdedel (23 procent) 16–29-åringar.

Man skulle också ha kunnat analysera svaren utifrån var den som deltog i undervisningen bodde eller vilken konstart denne sysslade med, men för att få en övergripande bild var det mest heltäckande kriteriet i förhållande till de ställda frågorna de svarandes ålder.

Innehållsmässigt kan resultaten utifrån frågorna och svaren på dem indelas i fyra huvudkategorier enligt hur de svarandes erfarenhet av (1) den allmänna betydelsen av att utöva konst, (2) kännedomen om konstarten och vad de lärt sig om den, (3) utvecklandet av de egna färdigheterna samt (4) socialt umgänge syns genom deltagandet i undervisningen. Sålunda baserar sig det andra indelningssätt i analysen på de nämnda fyra innehållsmässiga kategorierna. I analysen presenteras både en överblick över samtliga svarandes åsikter i enlighet med de nämnda kategorierna och granskas eventuella skillnader inom respektive kategori enligt åldersgrupp. Slutligen presenteras en överblick över erfarenheten av tillgänglighet.

4.1 Betydelsen av att utöva konst

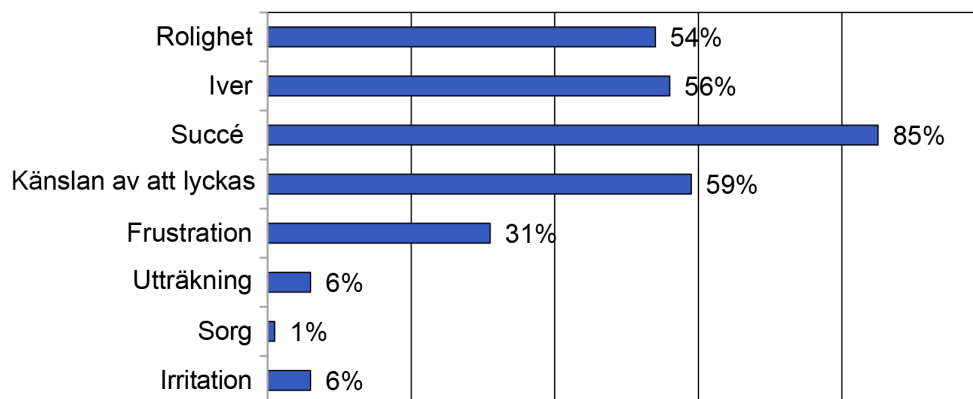
I svaren som gäller betydelsen av att utöva konst (f2; f5; f6; f7 (f13)) återkommer framför allt teman som att uttrycka sig själv, frihet, kreativitet och meningsfullhet. Oberoende av konstart upplever de som svarande i huvudsak att det är meningsfullt att delta i undervisningen, men i de öppna beskrivningarna framkommer att det att komma i kontakt med konst, att göra

konst och att delta i konst tillsammans med andra är viktigare än själva undervisningen.

Att göra konst och att delta i grundläggande konstundervisning tillsammans med andra något som de flesta som svarade skulle göra i vilket fall som helst. Utövandet av konst upplevs enligt svaren som ett centralt område där man får uttrycka sig själv och vara delaktig, och som har en viktig och oersättlig ställning i de svarandes liv. De enskilda teman som återkommer mest när det gäller utövandet av konst är meningsfullhet och frihet. En tredjedel (33 procent) av dem som svarade beskrev utövandet av konst som "kul", 10 procent som "avslappnande" och en annan tiondel (10 procent) som "roligt". Något över en tiondel (11 procent) av dem som svarade beskrev hobbyn som intressant och som att den väcker fortlöpande intresse. Bland dem som svarade ger deltagandet i grundläggande konstundervisning ramar åt en sysselsättning som samtidigt är intressant på flera olika sätt.

På frågan om hurdana känslor konsthobbyn väcker (f8), var de vanligaste känslan av att lyckas (85 procent av dem som svarade), glädje (59 procent), samt iver (56 procent) (se figur 1). För många innebär konst också glädje (54 procent), där man identifierar kreativ verksamhet som något som ger väcker aha-upplevelser i anslutning till såväl konststarten som socialt umgänge.

Ungefär en tredjedel av dem som svarande (31 procent) uppgav att hobbyn väcker en känsla av frustration. I de öppna svaren beskrevs känslan av frustration bero på utmaningar i anslutning till läxor och inläring, och på att det kräver tid och koncentration att lära sig t.ex. ett verk som ska framföras. Bakom känslor av irritation (6 procent av dem som svarade) och uttråkning (6 procent av dem som svarade) låg enligt de öppna svaren också kravet på uthållighet när man ska lära sig något nytt. När man granskar de vanligaste känslorna som utövandet av konst väcker är det bra att lägga märke till att en stor del av de öppna svaren där känslan av att lyckas nämndes baserade sig på erfarenheten av att ha lärt sig något nytt. Man kan alltså konstatera att studerande i olika åldersgrupper kunde identifiera att den uthållighet som hobbyn kräver också leder till positiva känsloupplevelser.

Figur 1. Känslor som föräns av deltagande i grundläggande konstundervisning

Hur utövandet av grundläggande konstundervisning får sin betydelse beskrivs också i de öppna svaren genom hur sinnena och intresset för hobbyn väcks och de känslor som är förknippade med detta. Exempelvis att lyssna till sitt eget musicerande och musicerande tillsammans med andra beskrivs som "underbart" och "fint", dans som en "viktig tillflyktsort" skrivande som "katartiskt" och som att det hjälper en att känna sig själv, bildkonstlektionen som den bästa stunden i veckan och som en tid med särskild betydelse. Gemensamt för flera svar är att när man deltar i en konsthobby (t.ex. under en lektion) upplever man att man för en stund lägga negativa känslor och tankar som inte har något att göra med lektionen åt sidan. Bland de yngre som svarade (de två yngsta åldersklasserna) väcker hobbyn en känsla av frustration hos en tredjedel, vilket i de flesta svaren hade att göra med långsam inläringstakt och återkommande hemläxor.

Något över en procent av dem som svarade konstaterar att hobbyn i grundläggande konstundervisning är "terapeutisk" så att den spelar en central roll för att främja och upprätthålla psykiskt välbefinnande. I flera svar återkommer dessutom motsvarande tanke om att deltagandet i grundläggande konstundervisning är en mycket viktig mental fästpunkt i personens vardag. Det är också beskrivande hur det bland de svarande i grundskoleåldern ofta framkommer att den grundläggande konstundervisningen kompletterar de brister som man upplevt i den grundläggande utbildningens färdighets- och konstämnen, samt att den berikar och diversifierar det som man lärt sig där eller som behandlats på en

allmänare nivå. De som svarade förstår att de befinner sig i en inlärningsituation, men de upplever att den riktade och fördjupade undervisningen gör inläringen mer meningsfull.

Det finns inga betydande innehållsmässiga skillnader mellan olika åldersgrupper när de berättar om betydelsen av att utöva konst. Det är anmärkningsvärt att i de två äldre grupperna ses effekterna av deltagande i undervisningen delvis också i ett bredare perspektiv än konstarten och inläringen om den. I svaren nämns t.ex. hobbyns betydelse för att klara sig genom en sjukdom, för förbättrad koncentrationsförmåga, samt för att lära sig att lära sig. I denna mening syns i svaren också i någon mån konsthobbyns positiva inverkan på individens upplevelse av sin hälsa.⁸ Skillnader i hur betydelsen utformas kan ses i förhållande till det sociala nätverket kring hobbyn. Den äldsta åldersgruppen nämner oftare att betydelsen uppstår mellan konsten och en själv, medan de yngre oftare betonar vännernas och lärarnas betydelse.⁹

Utifrån svaren kan man alltså allmänt konstatera att barn och unga anser att det är meningsfullt och motiverande att syssla med konst. Konst upplevs personligen som en viktig uttrycksplattform, som man förhåller sig till och engagerar sig i genom och med hjälp av inläring och emotioner.

4.2 Utvecklandet av de egna färdigheterna

Största delen av dem som svarade ansåg att de lärt sig nya saker genom grundläggande konstundervisning. De som svarade beskrev sin inläring på skalan 0–10, där 10 betydde att man lärt sig många nya saker och 0 att man inte lärt sig något nytt (f3). De svarandes medeltal på skalan som kartlade nya saker var 8,8, så det kan konstateras att inläringen av nya saker, som är ett

⁸ T.ex. https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/11/Taiteen-ja-kulttuurin-vaikutukset-terveyteen_tutkimuspoimintoja_21112017.pdf

⁹ Jfr. Nykänen 2024, 20–23.
https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/8321/Nyka%cc%88nen_Heta_2024.pdf?sequence=1&isAllowed=y

centralt element i deltagandet i den grundläggande konstundervisningen¹⁰, samt barn och ungas upplevelse av att lära sig nya saker förverkligas utmärkt inom den grundläggande konstundervisningen. Dessutom nämnde 15 procent att de gillar den konst som de sysslar med just därför att de lära sig nya saker – om den aktuella konstarten och annat.

5 procent av dem som svarade upplevde att lärarrelationen är en viktig eller mycket viktig social relation och ett incitament att delta i den grundläggande konstundervisningen. Lärarens nämndes i huvudsak som en motivationshöjande faktor (se också avsnittet om socialt umgänge).

I de öppna svaren nämndes erfarenheter av inläring i fråga om varje konstart, och det fanns inga betydande skillnader mellan åldersgrupperna. En faktor som förenade dem som svarade var möjligheterna att tillämpa färdigheterna utanför hobbyn: Att ge handarbeten och bildkonst som gåva eller uppföra musik för närstående upplevdes som en orsak till stolthet över särskilda färdigheter, som sågs bringa glädje åt även andra än en själv eller kompisar som själva deltar i hobbyn. Uppträdanden samt kännedom och kunskap om den egna konstarten, t.ex. genom konserter, dansföreställningar eller utställningar, upplevdes öka och stärka individens sociala färdigheter.

Särskilt vikten av långsiktig verksamhet påpekades för att utveckla färdigheterna. Systematisk verksamhet och fullgörande av de egna innehållsmässiga skyldigheterna i anslutning till studierna – såsom att göra läxor och förbereda sig för lektioner och eventuella uppträdanden – hjälpte de svarande att uppfatta hur de egna färdigheterna utvecklas och hur den egna ansvarskänslan inverkar positivt på detta.

I de två äldre åldersgrupperna nämndes flera gånger att deltagande i den grundläggande konstundervisningen ger möjlighet att uppleva att man utvecklats inom sin konstart. Dessutom identifierades andra färdighetsmässiga utvecklingssteg, såsom starkare koordination ögon-hand, bättre rytmkänsla och stärkt samarbetsförmåga när det gäller att göra konst och mera allmänt i samband med kreativ verksamhet.

¹⁰ Utifrån grunderna för läroplanen för grundläggande konstundervisning, se särskilt kapitel 2. UBS/2017.

På allmän nivå kan man konstatera att utan att se till åldersgruppen uppfattade de barn och unga som besvarade enkäten att utövandet av konst vid grundläggande konstundervisning inverkar positivt och expanderande på utvecklingen av de egna färdigheterna. Särskilt i de två äldre åldersgrupperna kunde eleverna uttrycka i ord att utvecklingen av färdigheterna har direkt att göra med just den konst som de sysslar med. Av svaren kan man vidare tolka att utövandet av konst utvecklar elevens färdigheter även på flera områden utanför den konst /de konstater som eleven sysslar med. För att utveckla de egna färdigheterna krävs uthållighet, men när det gäller konst kan inlärningsresultaten uppfattas konkret genom att man gör konst.

4.3 Kännedomen om konstarten

När de svarande tillfrågades om kännedomen om konstarten samt hur den ökat förde de fram sin egen relation till den egna konstartens konventioner. Man talar man om kännedom om konst å ena sidan genom att man lära sig vissa, nya verk och å andra sidan genom att de egna färdigheterna inom den aktuella konstarten fördjupas. Kännedomen om konstarten kan utifrån svaren ses som en av utövarnas egna färdigheter.

I svaren är barns och ungas upplevelse av kännedomen om nya verk i stor utsträckning koncentrerad till konstarter som baserar sig på en repertoar, såsom musik, eller till konstarter där man gör egna verk, såsom ordkonst. Å andra sidan handlar t.ex. bildkonst, dans och cirkus om att "frigöra" tanken i stället för formbundet talat språk eller ett upprepat mönster.

Det är beaktansvärt att ungefär en fjärdedel (23 procent) av dem som svarade konstaterar att konst och deltagande i konst är en plattform att förverkliga och uttrycka sig själv. Man kan anta att en viss (personlig kunskapsmässig och färdighetsmässig) kännedom om en konst gör det möjligt att förverkliga och / eller uttrycka sig själv genom den konstarten. Så som det konstaterades ovan berättar 15 procent av dem som svarade att de gillar den konst som de sysslar med just för att de lär sig nya färdigheter genom den. I svaren avses med nya färdigheter bl.a. utveckling av färdigheter med koppling till konstarten.

I den äldsta åldersgruppens svar syns konstens betydelse som en långvarig hobby, där kännedom om konstarten är en omständighet som fördjupar relationen mellan utövaren och hobbyn. Samtidigt som den äldsta åldersgruppen talar explicit om övergång från en nivå till en annan, kan man av svaren från samma grupp läsa ut att motivationen ökar när kännedomen om konstarten fördjupas. I vissa svar har man identifierat konsthobbyns inverkan över generationerna, och den beskrivs som en mycket viktig sysselsättning som "ligger i blodet".

Rent allmänt kan man konstatera att i svaren på denna enkät beskrivs formell kännedom om konstarten och färdigheterna i anslutning därtill delvis knapphändigt. Samtidigt kan man anföra att kännedom om en konstart som stärks inom den grundläggande konstundervisningen åtminstone på någon nivå möjliggör sådana identifierade utvecklingsstigar som nämns på andra ställen i enkäten, såsom att uttrycka sig själv, utveckla färdigheter och få beredskap att uppträda.

4.4 Socialt umgänge

När de positiva och mest motiverande sidorna med att delta i grundläggande konstundervisning efterfrågades (f5; f6; f9; f13) gav svaren bilden av en hobby där gemenskap och sociala relationer uppmuntrar till deltagande. För mer än hälften (52 procent) av dem som svarade är socialt umgänge det viktigaste när man deltar i grundläggande konstundervisning.

När man frågade om nya sociala relationer (f4) – nya kompisar som fått via hobbyn – på en skala ¹¹, var medelvärdet av svaren bra (7). Särskilt de yngre elevgrupperna ansåg att de sociala relationerna är en mycket viktig del av hobbyn. Enligt svaren hittar man genom hobbyn i huvudsak förstående personer, kompisar och bekanta, med vilka man kan dela funderingar om hobbyn och om livet överlag. I gruppsvaren betonades betydelsen av sociala relationer något mera än i de individuella svaren. Även liten gruppstorlek och personlig undervisning var viktiga dimensioner av socialt umgänge för dem som svarade.

¹¹ Samma som i avsnittet Utvecklande av de egna färdigheterna (f3), se ovan.

De som svarade var mycket ivriga med att rekommendera hobbyn för sina vänner (f9), så att medelvärdet av svaren var 8,6.¹² Å andra sidan sågs hobbyn som ett ställe där man färdigt har viktiga vänskapsband. Bland dem som svarade baserade sig entusiasmen för hobbyn i hög grad på befintliga sociala relationer samt på utvecklande av de sociala färdigheterna, men i svaren framhävs inte explicit konsthobbyns inverkan på skapandet av sociala relationer – som helhet betonas i svaren i stället en mer omfattande, mer betydelsefull relation till konsthobbyn, där nya och existerande sociala relationer är bara en, men viktig del.

I anslutning till socialt umgänge noterade de som svarade även negativa erfarenheter. De som är med i en grupp nämnde grupstrycket i anslutning till färdighetsnivån och prestationen som en otrevlig sak, och dessutom inverkade prestationstryck från familjens sida (sammanlagt 2,5 procent av dem som svarade) demotiverande på hobbyn. Vidare inverkade samarbetssvårigheter med lärare och medstudenter negativt på vissas (3,1 procent av dem som svarade) erfarenhet av hobbyns meningsfullhet.

Uppträdande upplevdes enligt svaren som både positivt (se särskilt *Utvecklande av de egna färdigheterna*) som otrevligt. I de två äldre åldersgrupperna sågs också nervositet som en sinnesstämning med koppling till färdigheter och känslor. I svaren beskrivs bl.a. hur ”det är nervöst att uppträda, fast man känner sig modig”. Beskrivningen av känslorna i samband med uppträdande sammanfattar på ett bra sätt de olika sidorna hos socialt umgänge i samband med konst, då trevligare och mer frustrerande känslor som baserar sig på en personlig upplevelse kan förekomma samtidigt.

4.5 Tillgänglighet

Största delen av dem som deltog i grundläggande konstundervisning ansåg att det utbudet av konstarter inom den grundläggande konstundervisningen var tillräckligt stort på deras bostadsort. När man frågade om möjligheterna att syssla med konst samt om lektionsintervallet, ansåg de som svarade att nivån

¹² Samma som i avsnittet *Att utveckla de egna färdigheterna* (f3), se ovan.

var lämplig i bägge avseendena (f10; f11; f12). I frågeställningen på en skala¹³ var tillfredsställelsen med möjligheterna att syssla med olika konstarter på orten berömliga (8.5/10). Tillfredsställelsen med lektionsintervallet och resan mellan hemmet och undervisningsplatsen låg likaså på berömlig nivå.

Några svar från mindre orter gav variation åt resultatet, och i de öppna svaren nämndes uttryckligen att avståndet mellan hemmet och hobbyn samt för lång väg hämmar hobbymöjligheterna. I de öppna svaren beskrevs tillgängligheten i huvudsak som bra i fråga om den egna konstarten, men det framkom klart att de som svarade visste ganska litet om undervisningen i andra konstarter på den egna orten.

I fråga om vissa konstarter – i dessa svar arkitektur, cirkus, dans – nämndes likaså att man inte kan syssla med konstarten på den egna orten eller tillräckligt nära hemmet eller skolan. Någon betydande mängd kommentarer om svårigheter i anslutning till tillgängligheten på grund av konstarten eller avstånden förekommer dock inte i resultaten.

I vissa svar från den äldsta åldersgruppen uttrycktes oro för fortsatta hobbymöjligheter

i kontexten för grundläggande konstundervisning i synnerhet utanför de stora städerna. I svaren från samma grupp syntes också en viss oro för den höga prisnivån på deltagande i grundläggande konstundervisning (som en faktor som försämrar tillgängligheten (allmänt och på individnivå)).

Utifrån svaren kan man dra slutsatsen att erfarenhetsmässigt är tillgängligheten till grundläggande konstundervisning god, men även eleverna är oroliga för att avstånden eventuellt ska öka och undervisningsutbudet minska. I detta avseende är svaren i linje inom fältet för identifierade förändringar i den grundläggande konstundervisningens verksamhetsmiljö och verksamhetssätt, där tillgången och tillgängligheten till grundläggande konstundervisning genomgår en brytning även ur ett regionalt perspektiv.¹⁴

¹³ Ibid.

¹⁴ På det sätt som beskrivits i beslutet om tillsättande av arbetsgruppen för en reform av lagstiftningen om grundläggande konstundervisning, VN/4768/2024-OKM-1.

5 Slutsatser och fortsättning

Utifrån svaren på enkäten kan man konstatera att de barn och ungdomar som deltar i grundläggande konstundervisning är synnerligen nöjda med undervisningen samt med det sätt som undervisningen ordnas på. De barn och unga som besvarade enkäten anser att deltagande i grundläggande konstundervisning är en viktig och betydelsefull hobby, där de egna färdigheterna utvecklas när det gäller såväl den aktuella konstarten som socialt. Utifrån svaren kan deltagandet i grundläggande konstundervisning förstås som en verksamhet med flerdubbel verkan, som främjar individens förmåga att agera såväl självständigt som i grupp, inom en viss konstart men också mer allmänt utanför den.

Av svaren kan man se att de positiva effekterna av deltagandet i grundläggande konstundervisning på såväl individ- som gruppnivå kommer fram på sådana delområden som utvecklande av färdigheterna, allmän meningsfullhet och kännedom om konstarten samt konst överlag. Särskilt de äldre som svarade uppfattar den grundläggande konstundervisningen som en väg till ett kulturmedborgarskap, där kultur och konst anses ha direkta (i anslutning till konstarten) och indirekta (i anslutning till sociala färdigheter och allmänt välbefinnande) konsekvenser för individen.

I vissa av den äldsta åldersgruppens svar uttrycks oro för huruvida den geografiska tillgången och tillgängligheten samt tillgången och tillgängligheten till en viss konstart säkerställs. Oron för lika möjligheter att delta i grundläggande konstundervisning framhävs särskilt i svaren från äldre åldersgrupper utanför de stora städerna. I svaren från samma grupp framkom osäkerhet beträffande den höga prisnivån på deltagande i grundläggande konstundervisning.

I svaren syns elevernas insikt om att de färdigheter i en viss konstart som inhämtats genom hobbyn utvecklas stegvis. Enligt svaren stärks och utvecklas andra, t.ex. sociala färdigheter på ett övergripande sätt genom hobbyn. I detta sammanhang kan det i och för sig betraktas som intressant att yrkesmässiga strävanden och mål knappt alls framkommer i svaren (mindre än 2 procent svaren) när färdighetsnivåns utveckling efterfrågades.

Enkätsvaren ligger starkt i linje med den enkät som Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland genomförde våren 2024 om de upplevda effekterna av utövandet kulturhobbyer samt Sivistysliitto Kansalaisfoorumis enkät med samma namn. När svaren tolkas tillsammans med resultaten av ovannämnda enkäter, kan man konstatera att deltagande i grundläggande konstundervisning och konst som hobby påverkar individens välbefinnande på ett betydande sätt genom att hen lär sig om konst, samarbetar med andra och ställs inför positiva utmaningar.

För att förbättra enkätens täckning skulle barn och unga kunna höras på nytt genom att rikta enkäten till exempelvis språkminoriteter. Då borde man också beakta de främsta uttrycksformerna för konst och granska hur språket påverkar själva utövandet av konst samt de innehåll som studeras inom olika konstarter.

Resultaten av denna enkät och analysen av dem fungerar som en informationskälla för arbetet i arbetsgruppen för en reform av lagstiftningen om grundläggande konstundervisning. Utöver att analysen breddar arbetsgruppens kunskapsunderlag stärker den insikten om att konst är på många sätt en betydelsefull sysselsättning för individen, som stärker och klarlägger vägen till ett kulturmedborgarskap.

Bilaga 1. Frågor

Bakgrund

Konstform:

Musik

Arkitektur

Bildkonst

Dans

Cirkuskonst

Ordkonst

Teaterkonst

Mediekonst

Slöjd

Hur många elever finns det i gruppen?

Åldersfördelning i grupp:

7–11 år

12–15 år

16–29 år

Landskap:

Uusimaa

Egentliga Finland

Satakunta

Egentliga Tavastland

Birkaland

Päijänne-Tavastland

Kymmeneladen

Södra-Karelen

Södra-Savolax

Norra Savolax

Norra Karelen

Mellersta Finland

Södra Österbotten

Österbotten

Mellersta-Österbotten

Norra-Österbotten

Kajanaland

Lappland

Åland

Del 1:

Hur viktig är den här hobbyn för er? *)

0 = inte alls viktig

10 = mycket viktig

Varför gillar ni just den här formen av konst? *) Öppen fråga

Vi lär oss nya saker tack vare den här hobbyn. *)

0 = Vi lär oss inget

10 = Vi lär oss massor

Här finns kompisar/ vi har fått nya kompisar. *)

0 = inte alls

10 = många

Öppet fält: Här kan ni skriva era tankar om varför grundläggande konstundervisning är viktigt. (Frågan är inte obligatorisk, men vi vill

gärna läsa era svar. Ni kan också hoppa över frågan om det är svårt att formulera gemensamma åsikter.)

Del 2:

Räkna upp de tre roligaste sakerna med den här hobbyn.*)

Räkna upp tre mindre roliga saker.*)

Hurudana känslor väcker den här hobbyn? *) Välj de tre viktigaste

- Iver
- Glädje
- Sorg
- Skratt
- Frustration
- Uttråkning
- Irritation
- Känslan av att lyckas

Vi rekommenderar den här hobbyn för våra kompisar *)

0 = inte alls

10 = väldigt mycket

Del 3

På den ort jag bor finns det tillräckligt med möjligheter att syssla med musik, bildkonst, arkitektur, hantverk, teater, ordkonst, dans, cirkus, mediekonst *)

0 = inte tillräckligt

10 = det finns tillräckligt med hobbymöjligheter

Resan till min hobby är *)

0 = för lång

10 = lämplig

Lektioner per vecka *)

0 = lagom

10 = för lite, jag skulle gärna gå oftare.

Öppet fält. Här kan ni skriva era egna kommentarer om utbudet av grundläggande konstundervisning på orten där ni bor.

Tack för era svar!

Bilaga 2. Meddelande till vårdnadshavare och familjer

Lagstiftningen om grundläggande konstundervisning håller på att revideras vid undervisnings- och kulturministeriet. Bakom reformen ligger målet att förbättra undervisningens tillgänglighet. Avsikten är att stärka kvaliteten på verksamheten inom den grundläggande konstundervisningen.

Som en del av arbetet med reformen vill vi höra barn och unga som deltar i grundläggande konstundervisning. Som erfarenhetsexperter har de den bästa uppfattningen om vad som fungerar och är roligt i undervisningen och vad som skulle kunna förnyas eller ändras. Vi hör barn och unga särskilt inom tre delområden: erfarenheter, betydelser och tillgänglighet.

Barnen och de unga hörs med hjälp av en enkät som besvaras på webben. Enkäten besvaras tillsammans med läraren så att olika synpunkter, erfarenheter och förslag framgår av svaren. I enkäten samlar vi inte in några personuppgifter och det går inte att identifiera enskilda personer av svaren. Enkäten är alltså helt anonym. Det är frivilligt att delta i enkäten.

Vi kommer att sammanställa en analys av den insamlade informationen, som ger en bild av vilka områden som är viktigast att utveckla enligt barnen och de unga. Den arbetsgrupp som bereder reformen av lagstiftningen kommer att utnyttja resultaten som en del av sitt arbete.

Mer information om reformen finns på projektets webbplats:

<https://okm.fi/sv/reformen-av-dengrundlaggande-konstundervisningen>

Ett varmt tack för ert samarbete och för att ni delar med er av era erfarenheter!

Med vänlig hälsning,

Arbetsgruppen för reformen av den grundläggande konstundervisningen